

אדם שזוהו וקטן אינו מועיל דיבור בו ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו היינו שמרית קלת עכ"פ המזון מדבריהם שבמקום שהמעשה עצמה מוכיח על המחשבה ואין לומר בזה כוונה אחרת היא מעשה גמור ובמקום שיש להעמיד בזה כוונה אחרת זה לא תשיב מעשה גמור והנה כל מלת פסח המה באכילה והיינו פסח מלה ומחור והנה באכילי אינו מוכח שעושה לשם מצוה ואפשר שאוכל להגות עצמו כמו דלית' צנור (דף כג) כי ימים דרכי הי' לדיקים ילכו צם בו במה הכתוב מדבר בו שבעתן אכילה אפשר שאדם אוכל להגות עצמו ואינו מהליון למטה משאיכ' במעשה המנוה ממחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מזה עצמו שאליכ' למה הוא עושה המנוה (ואע"פ שביארתי שלפנין טנת המנוה מצוה אכילה עדיף יותר ועמו שכתב הר"ן וממת שמרגיש העצם וכמו שביארתי לעיל אעפ"כ לענין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו אפשר שמנוה שהוא ע"י מעשה ויוכחו ויבר' שעושה לשם מצוה משאיכ' באטלה) והנה יש לומר כשי' הפירושים שאם מדבר שהוא עושה המעשה לשם מה שהוא עושה כיון שהוא מדבר בפירוש ע"כ הי' מעשה גמור כמו שפירש"י וכן אם המעשה בעצמה מוכיח ואין לומר בזה כוונה אחרת - והייב ית' צדו' (פ"ו דפסחים) מתניתא פליגא על ר' יוחנן וזא"ל במלה צן שציון צין שלא כיון ומשני כיון דהייב חזקה כיון - וכן בירושלי' דמגילה הי' עובר אחריו צהייב בו אם כיון לכו לא יא' דוקא בשלח עמד אבל אם עמד חזקה כיון וע"כ כיון שהוא מצוה אכילה ואיכ' אין מחשבתו ניכרת מתוך המעשה דלולי הוא מהכיון להגותו ולא לשם מצוה וע"כ קאמר ריב"ל שלא אמר בו ואע"פ שביארתי שעי"כ פיקר מלת פסח באכילה דאפי' לא יתסין כמו יא' אבל אעפ"כ בעינן שיאמר ג' דברים אלו שהיא מחשבתו ניכרת מתוך המעשה שמתסין לשם מצוה - וע"כ צריך כל אי' שיראה לקיים המצוה בטוה לשם מצוה ולשמוח בשמחת החב לשם מצוה כמו דכתיב עולה ושמחה כן , כך בישיבתך כך בתורתך :

דרוש לבין המצרים

איתא

במדרש היתה כאלמנה ר' חמא בר עוקבא רבנן , ר' חמא בר עוקבא אמר לאלמנה שהי' תובעת! מוטות ואינה תובעת! כתובתה ורבנן אחרי לחנך שבעם על מעורו' וכתיב לה גיטה ועמד ומטו' ממנה וכל זמן שהי' תובעת להגות לאחר הי' אומר לה הן גיטך וכל זמן שהי' תובעת מוטות הי' אומר לה ולא כבר גרשתיך כך כל זמן שישאל היו מבקשים בו הי' אומר להם הקב"ה איזה ספר כריתות אהבם וכל זמן שמבקשים לעשות להם נסים ככתובתה אומר להם הקב"ה כבר גרשתי אתכם הי"ד שלחתי ואחן ספר כריתות אלי' :

והנה

ביארתי בספרי ע"י (דרוש יב) שהפך הוא לאלמנה שהיא תובעת מוטות ואינה תובעת כתובתה דבזמן שהי' בהמ"ק הי' ההשפעה ע"י לכל העולם וכמו דאמרין מוצת מייח ומזין ומחבב ומכפר ועכשו שחרב בהמ"ק הרי כל ההשפעה על מוטות בני ישראל הוא ע"י שמתאבלין עלי' אבל אם אין מהאבלין מפסדת מוטות ע"י אומר לאלמנה שהיא תובעת מוטות ואינה תובעת כתובתה דאם תובעת כתובתה אמרין בכתובות (דף נד) דמפסדת מוטות והבעט דהא תובעת כתובתה הייט מאוס שדעתה להגות ואיכ' כבוד בעלה אירו יקר בעיני' דהא רוצה להגות וע"כ מפסדת מוטות"י . והיי' אם מתאבלין על בהמ"ק הרי כבוד השכינה יקר בעיני' וע"כ יש לה מוטות אבל בלא"ה כיון שאינה מתאבלת הרי אינו יקר בעיני' וע"כ מפסדת מוטות וע"פ במה שביארתי על הכתוב קראתי למאהבי המה רימוני ע"פ בירושלי' הביאו הראי"ש (בפ"ד דכתובות) רב יהודה בשם רב התובעת כתובתה בבי"ד אצלה מוטותי' איר יוסי ובלבד מן השופי אבל מן האונס לא כהדא ארמלתא דרי אבדתינוס רימוו בה ואמר לה ר' זא בר כהן בעי לך תבעה פרינא איבדה מוטותי' מן דאתידעין מילין עלון עובדא קיי"ר ר' אסו ומורה למנוה :

קרינה הי"ף והרמזים לא הביאו כך בירושלמי ומשמע דלא ס"ל בכך בירושלמי אלא אפי' באונס כמו אצלה מוטותי' וצריך לזכור חפני מה לא ס"ל בכך בירושלמי כיון דלא מצונו חולק בזה בש"ס דילן אך באמת מצונו בש"ס בירושלמי גופא דס"ל דאפי' באונס כמו אצלה מוטותי' כמו דאמרין בירושלמי (פי"ב דטוטה הי' ד) ומכות פרושים זה שהוא נותן ענה לתומוס להבדיל מוטות מן האלמנה כהדא ארמלתא דרי' שוכתי הוי מצנזא נכסאי' אחון יתחין וקריבי לרי' אלעזר כו' עבדון גרמיכון מונכוס והיא תבעה פרינא ומובדי' מוונה פ"י שיעשו היתומוס אלא רוצים למכור הנכסים וע"י' תבעה כתובתה ומפסדת מוטותי' עבדון כן בירושלמי אמת וקרינת גבי' ר' לעזר' אמר זו מכות פרושין עשו בה - ויבא עלי' אם מתכוונתי לכך אלתא דאפי' באונס כמו אצלה מוטותי' דהא כהא הי' באונס ע"י שרחתה שללו היתומוס רוצים למכור הנכסים ואפי' אצלה מוטות ופ"י בק"ע :

ובן

בירושלמי בי"ב (פ"ט הי' א) אין אלתנה דוחה לבנות ע"י נכסים כך תדחה אלמנה לבנים - אמר ר' יוחנן הוי לתבע ולבדד מוטותי' כהדא ארמלתא דרי' שוכתי הוי מצנזא נכסאי' אחון כנוי קריבין לרי' אלעזר אמר ומאי עביד לכוון כו' עבדון גרמיכון מונכוס כו' אלתא דביבא הא דרי' לעזר דאפי' באונס אצלה מוטותי' ולא הביאו כך דכתובות (פ"יא) דאמר רב יהודה אמר רב התובעת כתובתה בבי"ד איבדה מוטותי' אך דעלה איבדה איר' יוסי ובלבד מן השופי אבל באונס לא ואיכ' לפ"י לא יתחין כל כך מה שהקשה דכיון דאלמנה דוחה לבנות ע"י נכס כך תדחה אלמנה לבנים (פי' מוטות אלמנה) וע"י' אמר ר' יוחנן הוי לתבע ולבדד מוטותי' (פי' כיון שיכולה לתבע ולבדד מוטותי' ע"כ לא חליס התקנתה דמוטות) ואיכ' אי' אמרין דדוקא מן השופי אבל באונס לא איכ' אלימא התקנה דהא בידה שלח לתבעה הכתובה ולא תאבד מוטותי' וע"כ משני ר' יוחנן הוי לתבע ולבדד מוטותי' דרי' שוכתי הוי מצנזא נכסאי' אחו' כנוי קריבין לרי' אלעזר אמר ומאי עביד לכוון כו' עבדון גרמיכון מונכוס ואיכ' מוכח אפי' באונס נמי אצלה מוטותי' וע"כ אינו דוחה האלמנה לבנים דלא חליס תקנתה דמוטות דידה דהא יכולים היתומוס לעשות עצמם כאילו מוכרים הנכסים ותבעה כתובתה ומאבד מוטותי' וע"כ הביאו בירושלמי דטוטה ולא בירושלמי דכתובות (ומיהו נסתור מה שכתב הק"ע שלא כוועיל העצה ע"ש) -

ובאמת

משמע מרש"י לכתובות (ז' נד) דהטעם דכתובתה כתובתה בבי"ד הוא מאוס שדומה כאלו גבחה לכתובתה ע"ש ואיכ' אין לי"מ צין מן האונס צין מן השופי והנה רש"י פי' בגיטין (ד' לה) דהא דאמרין האוס כהדא דאתאי לקמי' דרבה בר רב הונא א"ל מאי אעביד לך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא כו' אמרה לי' הב לי' מוטות אחרתי לי' מוטותי' נמי לית לך דאמר ר' יהודה אמר שמואל התובעת כתובתה בבי"ד אין לה מוטות ופירש"י משנה דגלי דעתא דבני' לאינכוסא ואיכו' לא אלתני דבדי' אלא כל ימי מוגר אלמנותיך בבתי' כהדא אלתנה צביל כבודו אלתא דהטעם כיון שאינה חוששת לכבודו של בעל' טיב מספדת מוטותי' ובאמת המשמעות שאינה חוששת לכבודו של בעל' ולא מאוס דהוי כמו גבחה כתובתה מאוס דיש פ"ח צין שני הטעמים דאי' אמרין דהוי כמו גבחה כתובתה ע"כ אפשר לומר דדוקא אם לא לבסוף לרי' גיטין כתיב: והי' ע"כ דומה כאלו גבחה משמעת תבעה אבל אם לא בלא לבסוף לרי' גיטין כהובתה ע"כ לא נוכל לומר דדמי לגבחה כתובתה וכן כתב הבי"ש באה"ע (פי' ג' פ' הי') שכתב הבי"ש אלתנה שכתבה כתובתה בבי"ד אין לה עוד מוטות ואפי' אם לא פרעה והב"ש הבי"ש ואפי' לא פרעה היינו אם פרעה אחי"ב או לתפסד מוטותי' ח"ו הקביעה אין לה עלי' מוטות אבל אם אין להם לשלם או שאינם רוצים לשלם יש לה מוטות :

וא"י

קשה מתוך דגישונו להבא דאתאי לקמי' דרבה בר רב הונא אמר לה מאי אעביד לך דרב לא מגבי כתובה לארמלתא אמרה לי' הב לי' מוטותי' נמי לית לך דאמר רב יהודה [ח"ב]

יבנה אחר שחלל הכותבת כתיבה כביד אין לה עלי חזונו •
 אלא אפי' דלא חגדה הכותבת דלא רב לא חגי כתיבה לארמלת
 אפי' אבדה חזונו ומ"כ פירש רש"י דהטעם דלא נחויב
 בעל אלא אם התיי אלמנה בשל כבודו ומ"כ אם חסרה כתיבה
 אין לה חזונו אפי' אלא כנסוף ליד גיבוי דאי הטעם דהוי
 כאלו גנבה ח"כ היינו חזקא אם ביה לכנסוף ליד גיבוי ובחזק
 תמיכה על הכ"ס מ"כ סוגי' דגיטין :

עכ"פ

מחבר שוכח מהרש"ל שסובר דאפי' באונס נמי אבדה
 חזונו והטעם משום דדמי לגנבה כתיבה • וכי
 משמע נמי מהתוס' דכתובות (ד' נד) גבי הא דאמר ר' איבו ח"כ
 הלא תמלי כתיבה ככתובה דמי ונפקא מינה כו' לתובעת פ"י
 בקדושין שאם תבעה ת"ס אין לה חזונו ובתוס' התוס' ולא יתכן
 פירושו אלא דדנק דאמרין לקמן גפי אלמנה (ד' נז)
 משכח או תמה מקצת כתיבה יש לה חזונו אלא דהטעם
 משום דדמי לגנבה כתיבה ומ"כ קצו דהא רבנן סברי דאפי'
 משכח או "תמה מקצת כתיבה יש לה חזונו ואפשר דרש"י
 לפסמי ש"י בגיטין (ד' לה) דהטעם הוא משום בייזון ובעל •
 ומ"כ אפי' תבעה מקצת אבדה חזונו או איכ"פ דאפי' כיון דמכרה
 מקצתה ס' לה חזונו הוא דין לתבעה ובמ"כ האר"כתי בזה הדין
 ואין כ"ן מקום להאריך הרי נחבאר מהרש"ל דהטעם דתובעת
 כתובתה אינו משום דכבוד בעל אינו יקר בפניו אלא משום דהוי
 כמו שגמיה כתובתה ח"כ אין למרש כמו שיארחי בספרי טס
 וד"ק :

ועי'

כ"ל לבאר בפשיטות הא דאיתי' צמודה יהיה כאלמנה
 כאלמנה שכתובת חזונו ואינה תובעת כתיבה
 והא' כמו דאמרין בתענית (ד' כ) היתה כאלמנה אחר רב
 יאדה לבדה כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך
 בעלה למדינת הים • ונר"ך להבין דאיכ' מה שייך זה לאלמנה
 אך הניח יובן ע"פ מה דאיתי' בירושל' (פ"י"ב ה"ג) רבי ע"ה
 ג' דברים בשעת פטירתו אל יחז אלמנתי ואל תפדוני בעצירות
 ומי ששפול בו בחי יתפל בו בחייו • אל תחז אלמנתי בחייו
 ולא תמנניה הוא אלמנה שאמרתי אי אפשר לזון מדינת בעלי
 אי יקרא דלא יימרו ביה דנשיבא הוא משהעבד לנשיבא
 אי אלתר כן יוסי כהא דאיתי' דרה צבית כשם שהי' דרה
 ועלה נתון במדינה ה"ס ומשתמשת בכלי כסף ובכלי זהב כשם
 שהי' משתמשת ובעלה נתון במדינת הים וחיוביה כשם שהי'
 כחייה ועלה נתון במדינת הים • ואיכ' הא דאמרין בכתובות
 (ד' ק) משתמשת במדור כמו משתמשת בחי בעלה אי
 משתמשת ממש כמו משתמשת בחי בעלה אם הוא צבית
 אלא כמו משתמשת ועלה נתון במדינת הים שאינו כמו שהיא
 עמה • וכן ה"ל בגמרא בהתיק' שעי"פ שגמרא צבית עדיין
 הקדמה במקמה עומדת כמו שיארחי בספרי ע"י (דרוש"י)
 הא דאמרין בפ"י דשטות (ד' פ) איך יאשה שמתני
 שמקריב אפי' שאין בית והי' היא צבתי אלמנה דמשתמשת
 במדור כדך משתמשת בחי בעלה ואפי' אין האשה רק
 כמו שהלך בעלה למדינת הים (ועי' בשי"ם דילן בכתובות (ד'
 ק) שיפלה מאי פ"י אם צריכ' ה"ס לחוק בדקדוק) אך עכ"ו אין
 האשה ואין הכלים ואין המוטת באופן כמו שהי' בהחילה
 כשהי' בעלה עמה וכן ה"ל בגמרא לעיקר אביט שאמר מה טרם
 כמו שיארחי טס • ונמי שגמרא לעיקר אביט שאמר מה טרם
 האקוס הא אין זה כי אם צבית אלקוס חה שער השמים שיהי'
 אך שהא צבית וצבית אפי' הוא הייז שער השמים עכ"ו אין
 ההצטלות הגניה והמים כמו שהי' בהחיל' דהא אפי' צבית
 שי אמרין עמי בומא (ד' כא) שחבר הי' דברים דכריב
 ואר"ה בו ואבד תלמה שחבר הי' דברים יפי' אמרין בהפנית
 (ד' כ) היתה כאלמנה ולא אלמנה וה"ס אלא כאשה שהלך
 בעלה למדינת הים והטו לחזר עלי • ואפשר לפרש כיו'
 שיארחי שאין האשה בהכלים כמו שהי' בעלה עמה והי'
 אפי' דאמרין כאלמנה ולא אלמנה ממש אפי' חייה רק
 כמו אשה שהלך בעלה כו' שאין ההצטלות והמים כמו שהי'
 בהחילה :

אך

סעדין צריך להבין מה שאומר טס רבין חזירי חז' •
 כו' טעם על חזונו ובת' לה גיבוי וע"ו ופי' שמי
 חזנה כל זמן שהי' חזונו להנשא לאחר הי' חזירי לה יובן
 גיטין וכל זמן שהי' חזונו חזונו הי' חזירי לה ולא ידע
 גרשתיך כך כל זמן שסיראל חזונו כו' ולכאורי הוא חזירי
 דמתי' אם גירשה לחז' ייטוף ויזנה בגט וחס' לא גירשה צריך
 ליומן חזונו :

ויובן

ע"ס מה דכתיב (הושע ב) וירשהיך לי לעולם
 וירשהיך לי בצדק וכושפט וירשהיך לי באיונה
 וידעת את הי' • ולכאורי צריך להבין הא שאומר וירשהיך לי
 לעולם דודאי כל קידושין היו לעולם וכמו דאיתא בגדלים
 (ד' קט) ח"ל רב המנוח קדושה שבה להבין הלכה ויהי אלו
 אחר היום את אשתו ולומר אי את אשה יי נפקא בלא גט
 וא"כ מהו שאומר וירשהיך לי לעולם גם צריך להבין הא שאומר
 וירשהיך לי בצדק ובמושפט ובחסד כו' וירשהיך לי באיונה
 והל"ל וירשהיך לי בצדק ובמושפט בחסד וברחמים ובאיונה
 וידעת את הי' :

ועוד

צריך להבין הא דאמרין בומא (ד' נד) איך רב
 קטיגא בשעה שהי' ישראל עולין לרגל הי' מגללין
 להם את הפרוכת ומראים להם את הכרוכים שהי' מעידין זה
 בזה ואומרים להם ר'ו חנהכס לפני המקום כו' מתיב ריח
 ולא יבאו לראות כלל את הקדש ואמר רב יהודה אחר רב
 בשעת הכנסת כלים לנרתיק שלהם ואמר רי'ג ושל לכלה כל
 זמן שהיא צבית אבי' נטעה מבעלה כיון שבאה לבית חתיה
 אינה נטעה מבעלה מתיב ריח מעשה צבתי' שהי' מתעסק כו'
 ח"ל כהגרשה קא אמרת כהגרשה חזרה לחיבתה הראשונה ופרשי'
 הא מעשה צבית שני הי' לאחר שנתגרשו והזרו ולכאורי כיון
 שרזרו ומ"כ הי' נשואין אמאי חזרה לחיבתה הראשונה גם צריך
 להבין הא דאמרין בפסחים (ד' פ) והי' ציום ההוא נהום הי'
 תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי איך יובן כללה צבית חגי'
 ולא כללה צבית אבי' • ואיכ' משמע שבזמן הזה הוא צבתי
 אירוכין • ולכאורי הא אמרין שבזמן בהמ"ק ראשון הי' מגללין
 להם את הפרוכת ומראים לפנייהם את הכרוכים שמועדין וצ"ו
 אלמא דבזמן בהמ"ק ראשון היו צבתי' נשואים ובזמן בית שני
 היו צבתי' אירוכין ולעתיד לבא יהיו צבתי' נשואין כמו דכתיב
 והי' ציום ההוא תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי • אך
 הענין יובן ע"פ מה שיארחי (סי'א ס"י א) שאם נקדש צב'
 פרוטות הא מעכשיו והבי' לאחר שאגרשך מלו צו הקידושין
 וכמו שפסק הרמב"ם ע"ש וגם ביארחי טס שהי' פרוטות
 טנתו סיבמיל הקידושין מעכשיו אך מעכשיו ח"א לחול חזונו
 קידושין הראשונים ולפי משכחת רוחא ח"אל • והנה בירושלמי
 דקידושין מבואר יותר הבעי' דר' הושע' דקידושין (ד' כג)
 דהיתון צו פרוטות לשה צבתי' אמר לה התקדשי לי היום
 ובחמת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשך דאמרין טס מוד
 צו כש חזיל מקדשא חזא איתיה קדומו' מצרי' ואמר לה הי'
 ידע דהן גברא כו' עתיד הוא משתק לך אלא הא
 לך פרוטה זו שתתקדשי לי בה לאחר שאגרשך פ"י שאמר לה
 שבעלה לה ידור עמה ונדאי יגרשה וע"כ אמר לה שתתקדש
 צו פרוטות וע"כ מוד שיגרשה מלו עלי קידושין השניים :

ורגה

הא דכתיב וירשהיך לי לעולם שכל זמן שהי' ישראל
 זכאים צבתי' ראשון והי' בהם כל המדות והבעלות
 טובות צדק ומשפט חסד ורחמים היו צבתי' נשואין אך מפני
 שהי' גלי ודוע לפני הקב"ה שיעזבו הצדק והמושפט וכמו שהביא
 רש"י המדרש בחסד ורחמים סיבא לך מאתי באברהם אבינו
 כתיב כי ידעתיו למען אשר יזכה כו' לעשות צדקה ומשפט
 וכגנן נתן לגניו הכס ורחמים מלת הקב"ה שגמרא ונתן לך
 רחמים ושיר הי' לך את הצדק והחסד • פסקו מן הצדקה
 והמשפט כמו שנאי' (ע"ו"ס ה) ההוספים ללענה יושפט וצדקה
 לארץ הניחו אף הקב"ה חסד ורחמים החסד והרחמים שגמרא
 (י"מ"י טו) כי אם כתיב את שלוני מלת העם הוא את החסד
 והרחמים וכתיב וירשהיך לעשות צדקה ומשפט שנאי' (ישע"י א) ליון
 נמשפט הפרה הקב"ה מוסף עליהם רחמים וחסד ונושה איהם
 עטרה

עטרה לארבעתן ומסיים במדרש פי עקב שני וארשתוך לי לעולם וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתוך לי באמונה וידעת אחי וע"כ כיון שהי' גלוי לפני הקב"ה שיעזבו הצדק והמשפט וע"כ קידש אותם עוד בדבר א' דהיינו באמונה וע"כ אף שיפסקו החסד והרחמים עכ"ז חלו עליהם הקידושים השניים דהיינו ע"י האמונה ישראל מאמינים ויודעים את ה' והאמונה לא תפסוק מישראל :

וע"כ

כתוב וארשתוך לי לעולם פי שאף שיפסקו הקידושים הראשונים דהיינו הצדק והמשפט עכ"ז יהי' מקידשים מהאמונה אך יש כ"מ שבבחינת ראשון ראשון כתיב ביום חתונה זה מהן תורה וזוים שזמנת לבו זה בנין בהמ"ק שהי' בבחי' נשואין וא"כ לאח"כ שנתבטל הנשואין של צדק ומשפט ולא נשאר רק הקידושים שע"י האמונה עכ"ז בקידושים אפשר לומר דמלך הקדושים השני' אבל רק בבחי' אירוסין ככלה בבית אבי' . ועיין בספרי ע"י (ס"ט) ועוד שהחופה אינה מועילה על להב' ע"ש וא"כ חזרה רק לאירוסין וע"כ הוא רק כמו ארום :

וע"כ

ממשיל המדרש לזמנו שכתב לה גיט' ועמד וחטפו ממנה וכל זמן שהי' מבקשת להגשא לאחר הי' אומר לה היכן גיטך וכל זמן שהי' תובעת מזונותי הי' אומר ולא כבר גרשתך וכמו שביארתי שכל הגירושין הי' לענין הנשואין וע"כ חזרה מזונותי' אבל אעפ"כ הרי היא מקודשת בבחי' אירוסין כך כל זמן ישראל מבקשים לעבור בו הי' אומר להם הקב"ה א זה ספר כריתות אהבם שהקידושים שע"י אמונה וידעת את ה' זה נשאר בישראל כמו דכתיב וארשתוך לי לעולם אלא שצדק המשפט וע"כ אצדו בחי' הנשואין אבל אעפ"כ הם בבחי' אירוסין וע"כ כל זמן שמבקשים לעשות להם ניסים כבחי' אומר להם הקב"ה כבר גירשתי אהבם שלענין הנשואין היו כמו מגורשת וע"כ אין עושה להם ניסים כבחי' אלא לעתיד לבא כשיעשו תשובה ויעשו הצדק והמשפט יחזרו לבחי' הנשואין לעשות להם ניסים וכמו דכתיב כי בועלך עושך הי' לבאות שזו וע"כ כתיב וארשתוך לי לעולם פי לעולם אף לאחר שחרב בהמ"ק ראשון ויהי' בבחי' גירושין אעפ"כ יחל מיד הקידושים וע"כ אומר וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתוך לי באמונה פי ב' מיני קידושים הא' היינו צדק ומשפט במעלות ומדות טובות והו' בבחי' נשואין וארשתוך לי באמונה וידעת את ה' פי אף לאחר שיהי' בבחי' גירושין אעפ"כ יתעוררו הקידושים השניים דהיינו האירוסין של אלהנה וכמו דאמרינן סוף מכות (דף כד) בא חזקוק והעמ"ן על אחת כו' וע"כ אף לאחר החורבן לא חזרה האמונה ומחכים לגאולה ולבנין בהמ"ק רק שזהו בבחי' אירוסין . וכמו דליתא במדרש סי' בא החדש הוא כו' משל כו' שקדש אשה כתב לה מהנות מעטות כך העוה"ו אירוסין הי' שני' וארשתוך לי כו' ולת מסר לה כו' אבל לימות המשח יהי' נשואין באותה עשה מוסר להם את הכל וע"כ בזמן בית שני לא היו רק בבחינת אירוסין ומסרו הי' דברים וכמו דאמרינן ביומא (דף כא) ע"ש :

וע"כ

אמרינן ביומא (שם) בשעה שבנה שלמה בהמ"ק נגע בו כל מיני מגדים של זהב והי' מוציאים פירות בזונן כו' וכמו דאמרינן בירושל' (פ"ד דיומא) זהב פרווים ר"ש בן לקיש אומר אדם דומה לדמו של פר יוש אומרים זהב שהוא עושה פירות כי הא' דתנינן תימן גופן של זהב הייתה עיוורת על פתחו של היכל א"ר אחא בר"י בשעה שבנה שלמה את ביהמ"ק לר כל מיני אילנות להוכי' בשעה שהי' אלו שכתוב עושין פירות הי' אלו שפנינים עושין פירות כו' איתת יבשו א"ר ינחן בשעה שהעמיד מנשה כו' יבשו דכתיב ופרח לבנון איוולל :

והנה

הק"ע הביא מזה שכתב הר"ש יפה על הא דאמרינן החס בירושל' שם זהב פרווים כו' זהב שגושה פירות הי' דתנינן תימן גופן של זהב הייתה עומדת על פתחו של היכל . והקשה הר"ש יפה דהו"ל שיופני שהי' נורת הגב"ש שהי' עיוה פירות ועוד דגמן זה כננין בית שני איירי ולא מצינו בהי' זהב עושה פירות שהי' אמרו בזמן מנשה הי' יבשו וכתב הק"ע ולי נראה דגם כתיב שני איירי דגרסינן בבבלי (ספ"ק

דיומא (דף כא) אומר רשב"א מאי דכתיב וארצה בו ואכבדה כו' חצר הי' אלו חמשה דברים שהי' בן מקדש ראשון למקדש שני ואי ס"ד שלא הי' בבית שני הטריות של זהב איכא נמי הא ועוד דפרשן השי"ס שם על עשרה נסים שהי' בבחינת וחו ליכא והא איכא דלמחר ר"ח בשעה שבנה שלמה בבחינת נטע בו כל מיני מגדים של זהב והי' מוציאים פירות בזמן כו' וקשה מאי פריך דילמא לא הנין במתניתין אלא עשרה נסים דהיי' בן במקדש ראשון בן במקדש שני אלא ודאי דאף פירות זהב הי' במקדש שני כו' והא דפריך החס מאררון וכו' רובים ליתשז בשעריה נסים אע"כ דלא היו במקדש שני אפשר לומר דמיהו הי' אלא שאין הקדוש יבירת צהם וכו"ה כהצו התוס' כו' זה דמוק :

וע"כ

דאשתמיטתיה בירושלמי (פ"א דיומא הי' ד) כל שנבעת הימים לא היו מוגעין ממנו מאכל ומשקה עיו"ה עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה כו' ופריך ולא מן הניסים שהיו נעשים בבחינת קו ופי' הק"ע שלא ראה הכה"ג קרי ביה"כ ולמה הי' לריבין לשומר כל כך א"ר אבין על שם לא הגסון פי' דלכתחילה אין סומכין על הגס אחר ר' יוסי בר בון כאלו בראשון כאלו בשני פי' הא דהנין שלא ראה הכה"ג קרי מעולם היינו במקדש ראשון ומתניתין במקדש שני חוה א' מעשרה ניסים . אלא דהעשרה ניסים נמי לא הי' אלא במקדש ראשון וגם נעלם ממנו מה שכתבו התוס' ישינים ביומא (דף כא) תימא כיון דפריך השהא מניסים שהי' בבית ראשון כגון ארון ומגדים דשלמה אי"כ נחשוב נמי ניסי דלקמן כו' ע"ש ומה שהקשה דלמאי לא חשיב יותר מחמשה דברים נעלם ממנו מה שהקשה שם בבחי' דשמן המשכה לא הי' בבית שני וקאמר דלא חשיב אלא דברים שהי' בחי' לגורך מקדש דווקא וזהו מושב נמי קושינו דהני אילנות נמי לאו לורך מקדש הוא אך בירושלמי (פ"ב דתענית) חשיב שמן המשכה כו' דברים דאמרינן שם הי' דברים הי' במקדש אחרון חסר מן הראשון ואילו הם אש ואורים ואורים ושמן המשכה ורוה"ק ועיין בירושלמי (פ"ו דסקל"ה הי' ג) י"ב שולחנות הי' במקדש שמונה כו' חגי על של כסף ר' יוסי בשם ר' שמאל כו' לית כאן של כסף משני שהוא מרתית לא כן חגי זה הי' מן הניסים שנגעו בבחינת שכשם שהי' מניחים אותו כך הי' מוציאים אותו חוס שנאמר לשום לחם חס בזים הלקחו (פי' וכו"כ לא הי' מתעפש אפי' הי' מניחין אותו על שולחן של כסף) ריב"ל אמר אף מזכירין מעשה ניסים פי' כלומר אין סומכין על הגס וכו' הק"ע ואע"כ דלא חשיב במהני' דאצו בכלל הניסים שהי' לחם חס בזים הלקחו וי"ל כבר פריך ביומא (דף כא) ומשני פסולי תלתי' הי' ומשנייהו כחד ומע"ל במקומו הא דחס בזים הלקחו :

ולכאורה

קאת קשה דלמאי לא חשיב כאן נמי הא במקדש ראשון הא במקדש שני ואפשר לומר כיון דגם זה הי' כבוד כמו דליתא בשמאל (א' כא) וע"כ הי' במקדש שני נמי ועוד אפשר לומר דהא אמרינן בבבלי (דף כו) כיצד מעבירין כו' ואומרים להם הוצרו שלא תגעו בשולחן ובמזבחה כו' וחשיבא מגני שהם מוציאים ואמרינן החס (דף כו) רבנן לר"ה קאמרי מאי דעתך משום ניפוח מבטיל בטיל ניפוח גבייהו ואמרינן החס דבשולחן אפי' אי אמרינן דבטל הניפוח אעפ"כ טמא ולא אמרינן דכלי העץ העשוי לנחת הוא וכלי עץ העשוי לנחת לא מטמא משום דכתיב על השולחן הטהור מכלל שהוא טמא ואמאי כלי עץ העשוי לנחת הוא ואינו מקבל טומאה אלא שמגביהין אוהו ומרחיץ בו לעולי רגלים לחם הפנים ואומרים להם ראו חבהכס לפני המקדש כו' וא"כ חממע שגם זה הי' אפי' בבית שני דהא מהאי טעמא הי' אומרים להם שלא יגעו בשולחן שמא יטמאו אותו רק דיש לדקדק דא"כ כיון שהוצרך לתרץ דיומא דזה א' מן הניסים הוא ומחלק בין הא דמקשה בפ"ק דיומא דזה א' מן הניסים הוא ומחלק בין מקדש ראשון למקדש שני כיון דסוף כל סוף מזכירין אלו לתרץ דאין סומכין על הגס מהא דשקלים ויש לומר דר"י ברי' זון יספור כברייתא דהני אף של כסף וסומכין על הגס] :

והנה

כתבא שכתב שני לא הי' ההתגלות והגסים כמו שהי'

ניסים שנעשו בצית המקדש אייך מודע יאמרו רדנו לא נבוא עוד אליך . התשכח בתולה עדיי כו . ועמי שכחתי ימים אין מספר פי שלח הוי להם לשטח כל הניסים שהי צביהמייק :

ועיי אומר (ישעי נב) אל תראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בושת עלמויך תשכחי . ומרפת אלמטהיך לא תזכרי עוד פי בושת עלמויך היינו כמו שהי במדבר דכתיב ולא יבואו לראות כבלע את הקודש אך שאישיכ כשנבנה צביהמייק היי צבחי נשואין והי מגללק להם את הפרוכת ומראין להם ראו חיבהכס לפני המקום היינו שהיי כמו לאחר נשואין ככלה בבית חמי יך לאשייכ כשנחרב הבית חזרה לחיבתה הראשונה ועיי אומר ומרפת אלמטהיך לא תזכרי עוד פי בועליך עושך פי שכן הבית שלעתיד יהי צבחי נשואין ככלה בבית חמי וכמו דכתיב כי עין צעון יראו שבו כי וכמו דכתיב (ישעי ל) ונתן לכם הי לחם לר ומים לחץ ולא יכנף עוד מוריד והיי עיניך רואה את מוריד :

ועיי אומר השיבו הי אליך וגשבה חדש ימינו כקדם פי שלח יחי כמו בבית שני דלמרויך כיון שתגברת חזרה לחיבתה הראשונה דהיינו צבחי אירוסין ועיי אומר השיבו הי אליך וגשבה חדש ימינו כקדם כמו שהי צבית ראשון דהיינו צבחי נשואין [ובמייא ביארתי עייפי מאי דליהי דמדרש גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה מרוב עבודה על שהו משתעבדן בעבד עברי . והנה אמרין בשלמי ערכין (דק לב) על הא דכתיב (ירמיי לד) הדבר אשר היי אל ירמיי מאת הי אחרי כרוה כי לשלח איש את עבדו ואיש את שפתו העברי והעברי חפשים לבלתי עבדו כס ביהודי אחיהו איש וישמעו כל השרים וכל העם אשר באו בבית לשלח איש את עבדו ואת שפתו חפשים לבלתי עבדו כס עוד וישמעו וישלחו וישבו אחרי כן וישבו את העבדים והשפחות אשר שלחו חפשים ויכבשו לעבדים ולשפחות כו . ופריך מניה הגמי אלמא מנו שמיטין ויובלות יהוא בתוכחה כתיב והכתיב וישמעו וישלחו אלף אמר רי יומין ירמיי החוירן ויאשיי כן אמון מלך עליהם . והקדוש בתוב סס דיה אלף מלמד שהחירן ויאשיי מלך עליהם . ותימא שהרי אמר שהחירן ירמיי לא עמד בארץ קודם חורבן כייא לין שנה כדפרישית לעיל ואייכ לא הגיעו עד היובל והאיך יוכל למצוא וישמעו וישלחו עיי . ואינו נובן דילמא האי וישמעו וישלחו היינו לאחר שש שנים ובייה אייכ מאי פריך בגמרי לענין יובלות ואייכ ודאי עיקר הפירכה מן שבע לנרצע דמשש לנמכר אינו מוכרח שמת יובלות זה אינו דהא אמרין בערבין (דק כט) אין עבד עברי טובג אלף בזמן שהיובל טובג ואייכ אם לא כל יושבי עליה אין היובל טובג ואייכ אין עבד עברי טובג גייכ ועייכ אפשר לומר דהפירכה הוא משש לנמכר אעייכ מביח דהיי היובל טובג והא דכתיב וישמעו וישלחו לא קאי רק אשש לנמכר ומה דקאמר לכו נביא לישראל מן שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי . הוא בתוכחי כתיב כמו דמשני ההם ובהנה ההשבו צריך להיות בלתי הפרק כו ואייכ אם לא יתורו כל השבטים ולא יהיי כל יושבי עליה אייכ לא יוכלו לשוב בתשובי על המטא שלח שלחו העבדים . וכמו דליתי במדרש גלתה יאדה מעוני ומרוב עבודה עיי אומר השיבו הי אליך וגשבה שיקבן כל הגליות ויהיי כל יושבי עליה ואלו וגשבה חדש ימינו כקדם . [ויבספרי עיי (דרוש א) ביארתי הא דכתיב השיבו הי אליך וגשבה חדש ימינו כקדם פי שיהא ההשבו עד שלח יאשר רשע מן המטא ולא כמו תשובה מיראוי שאינו אלף על דרך רפואה שמרפא מכאן ולהבא . ולעיל (בדרוש ז) ביארתי שכל המחילות אינו אלף מכאן ולהבא משאייכ במחילה של הקציה [עיי שהבאתי הרין דפיי דכתובות ומה שכתב המקנה דתנאי שמתנה לטובה ולהרומתו הוא מתנה אם יקפיד ואם אינו יקפיד כרי הוא מוחל מכאן ולהבא ועיי שהארכתי בזה דיומא (דק יג) יש לחלק דכיומא שס אינו להרומתו אלף משום משא דשני בחים ועיי לעיל היי (סיג) ועוד יש לחלק בכמה גווי . והא שהקיי שס השעיימ על המהרייט הוא לפי דעת הראייש בתשובי (כלל מו) משום דלתי דיבור ומבעל דיבור ועיי בגיטין (דק עד)] ועיי כתיב השיבו

שהי . צבית ראשון ועייכ לא הוי רק כמו בחיי אירוסין [וכמו שביארתי על המדרש משל כו שכעס על מטרותיה וכתב לה גיטה ועמד וטטפו ממנה דמיידי באופן דחלים הקדושין והכו שביארתי על הא דכתיב וארשתך ובה יובן מאי דכתיב (ישעי נב) אל תראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בושת עלמויך ומרפת אלמטהיך לא תזכרי עוד פי בועליך עושך ואמרין בפסחים (דק טו) ככלה בית חמי ולא ככלה בבית אבי :

מדרגה כתיב (ירמיי ז) הדור אחס ראו דבר די המדבר הייתי לישראל אם ארץ מאפלי מדוע אמרו רדנו לא נבוא אליך התשכח בתולה עדיי כלה קישורי ועמי שכחתי ימים אין מספר וצריך להבין מהו שאומר המדבר הייתי לישראל כו ויובן עפיי מה שביארתי שאומר המדבר הייתי לישראל פי וכי לא הייתי עם ישראל רק כמו במדבר שהי צבחי אירוסין וכמו שביארתי על הא דכתיב ולא יבואו לראות כבלע את הקודש כו שלח היי רק ככלה בבית אבי שלח הותר עדין ההסתכלות וכמו דליתי במדרש סי במדבר (פי ה) דבר אחר אל תכריחו כו תנו דשתיכס שלח לנהוג בקלות ראש כו למדו חכמי אהרן אמר בני אהרן בשביל שנכנסו שלח נדמות כו וכמו שביארתי (בדרוש) שכל עניינים ההסתכל בהתגלות השכינה ועיי נעשו עיי וכן איתא במדרש (סי במדבר פי ד) . ואשייכ ויבאו בני קהת אחר לפניו רבשיע דמן אל בני קהת אסור דמן אל בני אהרן מותר איל הקביה לאו אלא אהרן קודש הקדשים שיי ויבדל אהרן להקדשו קודש הקדשים וארון קודש הקדשים כו ויובן עפיי מאי דלמרויך בפסחים (דו כו) והא לא אפשר וקא מחוין ואסור ומסביר והאיי שמעון כן פוי כו קול ומראה ריח אן בהם משום מעילה אלא מעלה עשו בבית קדיק ועייכ היו לולין פתוחין בעלי בית קדיק שבהם משללים את האומיין בתיבות כוי שלח ויונו ענייכם מניית קדיק והו דוקא משום מעלה דקדיק וכמו שכתבו התוס' עס דעייכ אשיי לצורך נמי אסור ועיי אמר ואשייכ ויבאו בני קהת אחר לפניו רבשיע דמן אל בני קהת אסור דמן אל בני אהרן מותר ועיי השיב הקביה שכל ענין שנאמר ולא יבואו לראות כבלע את הקודש אשיי דמראה אן בו משום מעילה עשו בה מעלה מפני שהוא קייק אכל אהרן שנצטוו קודש הקדשים ליכא משום מעלה ובטובה (דו לה) אמרין ויך באשיי צית שמש כי ראו משום דראו ויך כו ומשיי קולרים ומשתחויים היו ופירשיי לא בעלו ממלאכתן לכבודו והאי ראו לשון בזיון כמו אל תראוני שאני שמחורות והמהרשיי מחייא כתב והוא דחוק ונראה לפרש עפיי מדרש ילקוט שראוי הי להם ליטול את בגדיהם ולהניח על פניהם וליטול לפניו שעה כי או גי עד שיתכסה הארון על מתייה הקביה והס לא עשו כן אלא כשיאו הי שוחקים זקופים ומקדיים כו ואפשר דהאי דפריך משום דראו ויך אפשר לומר שאם לא ראו רק שלח במחכוין אחיי נעשו וכמו דלמרויך בפסחים (דו כו) ובאשיי לעיל אמר רבא מנא אחיבה לה לולין הי בעלי כו כוי שלח ויונו ענייכם מניית קדיק והא הכא דלא אפשר וקא מחוין ואסור וקשה לאשיי דכיל דלא אפשר וקא מחוין שיי ועוד שאפשר שלח היי מתכוונים נמי ועיי אומר הילקוט שהיו צריכי לכסות פניהם והס בכיון ראו ונו ענייכם מן הארון :

ועיי אומר המדבר הייתי לישראל אם ארץ מאפלי פי המדבר הייתי לישראל וכי הייתי לישראל כמו מדבר שהי צבחי אירוסין ולא ראו עדיין חיבה של התגלות השכינה הלא משנבנה צביהמייק היי צבחי נשואין כמו דלמרויך שהי מגללק להם את הפרוכת ואומרים להם ראו חיבהכס לפני המקום שהי בהתגלות השכינה צבחי נשואין ולא כמו במדבר שהי צבחי אירוסין ואייכ מדוע אומרם רדנו לא נבוא עוד אליך (שמן האירוסין אפשר שיהיי חזרה וכמו דלמרויך בפייך דכתובות (דו ח) דלון לצרך משעת אירוסין שהשמחה במשעו וכמו דלמרויך רבינא איעסק לבריי בי רייח וברייך משעת אירוסין אמר קיס ליי בגוייהו דלא הדרי בכו לא אפשייע מילתא והדרי בכו) התשכח בתולה עדיי כלה קישורי פי כיון שהיו צבחי נשואין ככלה בית חמי ולא כמו שהיי במדבר צבחי אירוסין ככלה בית אבי והיי התגלות השכינה ועשרה

